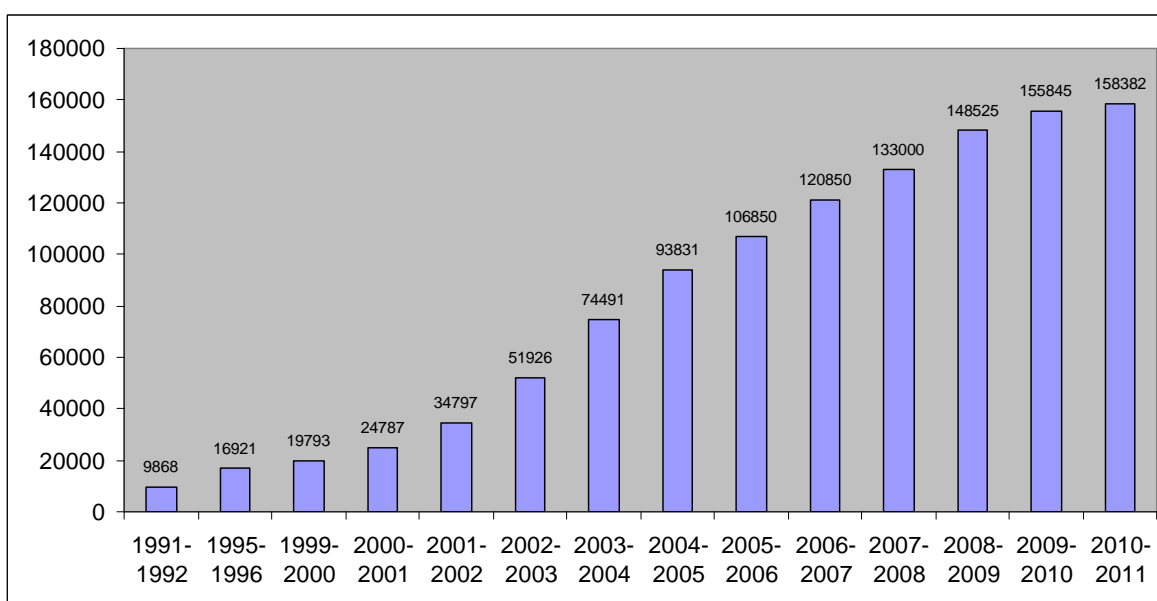

“Apadrinem una llengua”: una proposta per treballar el multilingüisme i la interculturalitat en els centres educatius.

1. Introducció

En la dècada darrera un dels reptes més importants al qual ha hagut de donar resposta el sistema educatiu a Catalunya ha estat el de l'arribada massiva d'alumnat de nacionalitat estrangera, incorporat des de petit a les nostres escoles o incorporat tardanament al nostre sistema educatiu.¹

Font: Servei d'Immersiò i Acolliment Lingüístics del Departament d'Ensenyament

És evident que, en ambdós casos, les estratègies d'ensenyament i de com aprenen els alumnes no poden ser les mateixes que les que faríem servir amb alumnes que, quan s'han incorporat a l'escola, ja tenen un coneixement de la llengua catalana. Un coneixement, a més, que pot ser divers, segons l'entorn, la família, si ha assistit o no a centres que imparteixin educació infantil de

¹ Segons les resolucions de 16 de juny de 2011 per les quals s'aproven els documents per a l'organització i el funcionament, d'una banda, de les escoles i dels centres públics d'educació especial, i, de l'altra, dels centres de titularitat privada d'educació infantil i primària i d'educació especial per al curs 2011-2012 (pàgina 13 i pàgina 11, respectivament), “es considera alumne/a nouvingut l'alumne/a que s'ha incorporat per primera vegada al sistema educatiu, en un moment posterior a l'inici de l'educació primària, en els darrers vint-i-quatre mesos o, excepcionalment, en els darrers trenta-sis mesos si procedeix d'àmbits lingüístics i culturals molt allunyats del nostre”. I, segons les resolucions de 16 de juny de 2011 per les quals s'aproven els documents per a l'organització i el funcionament dels centres públics d'educació secundària i dels centres de titularitat privada d'educació secundària per al curs 2011-2012 (pàgina 16 i pàgina 15, respectivament), també “es considera alumne/a nouvingut aquell que s'ha incorporat per primera vegada al sistema educatiu en els darrers vint-i-quatre mesos o, excepcionalment quan procedeix d'àmbits lingüístics i culturals molt allunyats del nostre, quan s'hi ha incorporat en els darrers trenta-sis mesos”.

primer cicle –de 0 a 3 anys– en llengua catalana. De fet, és el mateix repte que l'escola catalana ha tingut des del moment en què es decidí fer l'ensenyament en català per a tot el conjunt de la població escolar (tal com s'establí a la Llei de normalització lingüística de 1983).² Ara, però, amb una diversitat molt més gran.

Només per fer-nos una idea: el curs 2010-2011, al nostre sistema educatiu, hi havia alumnat procedent de 165 estats d'arreu del món (DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT, 2011b) i només a les nostres aules d'acollida (en el curs 2009-2010 n'hi havia 1.013, on es van atendre 19.271 alumnes) s'han identificat 115 llengües³ (FIDALGO i MAYANS, 2011).

Cal tenir en compte que els anys 80 del segle passat, quan es van començar a aplicar les estratègies d'ensenyament i d'aprenentatge del Programa d'Immersion Lingüística (PIL) en les escoles en què la majoria de l'alumnat no tenia com a llengua familiar la llengua catalana, un dels punts forts era, evidentment, el respecte i l'ensenyament d'aquesta llengua familiar (estem parlant, és clar, del castellà), una llengua que, a més, tot el professorat coneixia. La realitat actual, en canvi, fa impossible que tot el professorat conegui totes les llengües dels seus alumnes, fa molt difícil l'ensenyament d'aquestes llengües –amb la lloable excepció de les classes de les llengües d'origen⁴–, però sí que permet el reconeixement a l'aula d'aquesta diversitat en el marc d'una educació realment intercultural. En aquest sentit, seguint la Comissió *Nova immersió i canvis metodològics* del Consell assessor de la llengua a l'escola del Departament d'Educació (Barcelona, 2006), en la pràctica docent hauríem de tenir en compte **el reconeixement simbòlic de la llengua familiar de l'alumnat, la incorporació de la llengua familiar a la pràctica educativa i les fases en el procés d'aprenentatge de la llengua de l'escola, influït per la llengua pròpia de l'alumne.**⁵

Per tant, el reconeixement i la valoració de la llengua i de la cultura d'origen ha estat una de les bases del nostre sistema educatiu des del començament de la implantació d'aquest programa d'ensenyament bilingüe que és el PIL. En aquell moment, amb alumnat majoritàriament castellanoparlant, ara amb alumnat de moltes i molt variades procedències. Actualment, el reconeixement no podrà ser tan explícit com ho va ser i continua sent-ho amb la llengua i la cultura castellanen (presentes des de sempre als nostres currículums i omnipresents, cal no oblidar-ho, en la nostra societat: només cal veure l'oferta de televisió, cinema, música, videojocs, productes a la xarxa, etc.), però sí que cal buscar espais dins dels centres en la línia que apuntava la Comissió *Nova immersió i*

² Per conèixer més el procés de catalanització del nostre sistema educatiu, especialment en els anys 80, es pot consultar: ARENAS, J.; MUSET, M. (2008). *La immersió lingüística*.

³ Vegeu Annexos 1 i 2.

⁴ Podeu consultar el bloc del Servei de Llengües Estrangeres del Departament d'Ensenyament: <http://blocs.xtec.cat/llenguadorigen/>.

⁵ En aquesta darrera qüestió poden ser útils llibres com el següent: GRÀCIA, L.; MAYANS, P. (col·laborador) (2009). *Llengua i immigració. La influència de la primera llengua en l'adquisició del català com a segona llengua*

canvis metodològics on es pugui fer un reconeixement com a mínim simbòlic d'aquestes noves llengües de les persones que viuen en el nostre país. Segons Junyent (2005), n'hi ha més de 300.

Cal saber també aprofitar la presència d'aquest alumnat i d'aquesta realitat a la nostra societat per treballar amb el conjunt de l'alumnat un dels quatre eixos en què s'han emmarcat els processos d'ensenyament i d'aprenentatge del nostre currículum actual, el d'aprendre a conviure i a habitar el món per tal que, entre d'altres qüestions, els nois i les noies del nostre sistema educatiu esdevinguin ciutadans i ciutadanes que tinguin clar el respecte per la diversitat i que tinguin eines per desenvolupar habilitats socials.⁶

Recordem, en aquest sentit, allò que s'estableix per a la competència plurilingüe i intercultural tant al currículum de primària com al de secundària, així com als continguts de la dimensió també plurilingüe i intercultural. En tot cas es podria fer el resum següent:

Una segona competència, d'acord amb la finalitat de donar les eines perquè les nenes i els nens puguin afrontar el reptes de la societat, és la competència plurilingüe i intercultural que, en essència, és actuar adequadament en un món plural, multilingüe i multicultural. Aquests continguts també tenen relació amb les altres àrees curriculars, però en l'ensenyament de les llengües tenen unes implicacions més específiques. En concret, a més dels aprenentatges específics de cada una de les llengües, caldrà aprendre actituds i habilitats per afrontar altres llengües, fins i tot desconegudes (conèixer-les i valorar-les, saber gestionar els problemes de les interaccions multilingües, respectar altres maneres de veure el món...), en resum, estar obert a l'altre. (DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ, 2007a: 4)

La dimensió plurilingüe i intercultural planteja continguts relacionats amb els usos socials en contextos multilingües. Cert que aquesta dimensió s'ha de tenir en compte en totes les accions docents, però en aquest àmbit cal fer una aproximació més reflexiva i organitzada per atendre totes les habilitats necessàries per a la comunicació en contextos plurals. Donada la peculiaritat d'aquests continguts plurilingües, es presenten unitàriament en un únic bloc al final de cada curs i precedint als criteris d'avaluació. És funció de l'equip docent que, en el projecte lingüístic de centre, s'articulin els ensenyaments d'aquest àmbit en els de les diferents llengües, matèries curriculars i activitats escolars. (DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ, 2007b: 6)

Coneixement i respecte per a les persones que parlen una llengua o varietat lingüística diferent a la que es parla a la comunitat lingüística pròpia, i així mateix que tenen una cultura diferenciada, especialment les de l'entorn més pròxim, començant per la classe, escola, poble o barri. (DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ, 2007b: 18)

(...)

⁶ Segons el currículum, per avançar en l'assoliment de les competències bàsiques és fonamental emmarcar el processos d'ensenyament i d'aprenentatge entorn als quatre eixos següents: aprendre a ser i a actuar de manera autònoma, aprendre a pensar i a comunicar, aprendre a descobrir i a tenir iniciativa i aprendre a conviure i a habitar el món.

Valoració i argumentació raonada que no hi ha cap llengua que sigui inherentment superior o inferior -independentment del nombre de parlants de cada una i que tinguin estat o no- i que totes estan adaptades a les necessitats de les persones que les parlen. Recerca sociolingüística per captar actituds negatives envers llengües o variacions de llengües. (DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ, 2007b: 55)

És evident, doncs, que hi ha una realitat que cal gestionar i que hi ha un currículum que ens marca de treballar amb el conjunt de l'alumnat aquesta realitat plurilingüe i intercultural (segurament és un dels pocs currículums d'aquesta part del món on aquest fet es té en compte).⁷

2. Fer visibles les llengües i escriptures de l'escola

Per tant, en la dècada darrera, molts centres educatius del nostre país han estat protagonistes de l'arribada d'un nombre importantíssim d'alumnes d'origen estranger, els quals, com hem vist, tenen una llengua familiar diferent de la llengua pròpia de la comunitat d'acollida (occità a la Vall d'Aran i català al conjunt de Catalunya) i diferent també de les llengües oficials. La institució escolar té, en aquest sentit, un paper fonamental a l'hora de donar visibilitat a aquest nou paisatge lingüístic de Catalunya, molt ric i molt divers i, de ben segur, ben diferent del que havia estat fins ara el nostre país.

Els projectes educatius i, evidentment, els projectes lingüístics, que en formen part, han de respondre a una concepció educativa transversal, capaç d'abordar la diversitat lingüística des de les diferents àrees de coneixement. Així, les assignatures haurien de ser espais de treball on reflexionar sobre diferents aspectes de la diversitat lingüística i on els alumnes puguin adquirir consciència de les llengües que es parlen al món, al seu entorn –país, ciutat, barri, etc.– i, evidentment, al seu centre educatiu (començant per la seva aula).⁸

3. “Apadrinem una llengua”: un exemple de propostes didàctiques per al reconeixement de les llengües d'origen de l'alumnat immigrant als centres educatius

3.1 Introducció

⁷ Com en altres temes –el programa d'immersió lingüística, les aules d'acollida... –, el referent canadenc és present en els nostres currículums. Vegeu: COELHO, E. (2005). *Ensenyar i aprendre en escoles multiculturals. Una aproximació integrada*.

⁸ Consulteu, per exemple, la proposta que es fa a: BARRIERAS, M. , ET AL. (2009). *Diversitat lingüística. Construir centres educatius plurilingües*. Pàgina 112 i següents.

Analitzarem una proposta que s'ha desenvolupat a centres escolars de la ciutat de Barcelona en els cursos darrers i que podem consultar al directori de Bones Pràctiques de Linguamón-Casa de les Llengües:⁹

- http://www10.gencat.cat/pres_casa_llengues/AppJava/frontend/llengues_bp.jsp?id=264&idioma=1

També podeu trobar més informació de l'experiència a:

- http://www15.gencat.net/pres_casa_llengues/uploads/bp/mes_informacio_apadrinem_una_llengua.pdf.
- http://www15.gencat.net/pres_casa_llengues/uploads/bp/apadrinem_una_llengua_fotos.pdf.
- http://www10.gencat.cat/casa_llengues/binaris/conferencia_Apadrina_jordi_sole_tcm302-145267.pdf.
- http://www10.gencat.cat/casa_llengues/binaris/apadrinem_una_llengua_tcm302-130785.pdf.

3.2 Definició

Apadrinem una llengua és un conjunt d'activitats de llengua i interculturalitat orientades a reconèixer i difondre la diversitat lingüística a l'aula i a l'escola a partir de les llengües familiars dels alumnes del centre.

Es duen a terme activitats de classe i d'escola. Cada classe centra la seva activitat en una llengua o més d'una: *Apadrina una llengua*.

3.3 Llengua

La llengua de l'activitat fou la llengua vehicular del sistema educatiu, el català.

3.4 Zona geogràfica

Barri de l'Eixample de Barcelona.

3.5 Destinataris principals

Mestres de centres de primària, professors de secundària, assessors de llengua i cohesió social, alumnes i familiars dels alumnes.

3.6 Institucions implicades¹⁰

⁹ Consulta feta el 28 de desembre de 2011.

¹⁰ Podeu trobar els enllaços a les adreces d'internet següents:

- Equip LIC de Barcelona [www.xtec.cat/lic].
- Escola Joan Miró [http://www.xtec.cat/ceip-joanmiro-barcelona/].

- Equip de Llengua i Cohesió Social de Barcelona. Departament d'Educació.
- Escola Joan Miró.
- Escola Ferran Sunyer.
- Escola Ramon Llull.
- Col·legi Urgell.

3.7 Marc sociolingüístic

Algunes dades dels quatre centres educatius que han participat en el projecte:

L'Escola Joan Miró té poca població immigrada; tanmateix, s'hi van detectar unes 14 llengües diferents d'ús familiar.

L'Escola Ferran Sunyer tenia el curs 2008-2009 un percentatge important de població immigrada, amb unes 25 llengües, una xifra similar a la de l'Escola Ramon Llull. En canvi, el Col·legi Urgell no tenia un gran nombre de llengües familiars diferents, però sí un gran nombre d'alumnat procedent de l'estranger: Filipines i l'Amèrica del Sud, sobretot.

3.8 Punt de partida

La iniciativa partia de la necessitat de donar resposta a objectius concrets de diferent naturalesa:

— *Objectius de l'educació intercultural*: valorar la diversitat i respectar la diferència, millorar l'autoimatge dels alumnes, prendre consciència de les pràctiques socials i educatives excloents, etc.

— *Objectius per a l'alumnat de parla no catalana*: reconèixer les llengües familiars de l'alumnat per millorar l'acolliment emocional, valorar la diversitat lingüística, millorar l'autoestima en relació amb la pròpia identitat, etc.

— *Objectius per a l'alumnat de parla catalana*: conèixer i valorar la diversitat lingüística i respectar la diferència, permetre l'autoreflexió en relació amb el català tot descobrint lògiques gramaticals o lèxiques en altres llengües, etc.

— *Objectius per a tot l'alumnat*: potenciar el treball en grups perquè tots els alumnes es relacionin, treballar el fet migratori en el contingut de diferents matèries, destacant que tots som immigrants i que tots som habitants d'un mateix planeta, etc.

- Escola Ferran Sunyer [<http://www.xtec.cat/centres/a8052669/>].
- Escola Ramon Llull [<http://www.escolaramonllull.cat/inici.htm>].
- Col·legi Urgell [<http://www.escolaurgell.com/>].

— *Objectiu per al professorat:* conèixer millor l'ambient sociofamiliar i cultural de cada alumne per poder-hi incidir amb més eficàcia, aprofitar el bagatge lingüístic de l'alumnat, millorar la relació amb les famílies nouvingudes, fomentar eines de participació, etc.

3.9 Descripció del projecte

Cada escola va adaptar el projecte a les seves característiques:

- Escola Joan Miró

Murals de les llengües. Es van confeccionar murals de cadascuna de les vint llengües, que es van penjar al vestíbul d'entrada de l'escola de manera que tots els pares i mares els van poder veure durant unes setmanes.

Entre altres activitats de participació dels alumnes, a partir de mitjans de febrer en els cicles mitjà i superior es van proposar activitats d'avaluació escrita, el *Safari per les llengües de l'escola*, on es demanava informació i es convidava a la reflexió sobre el que s'havia treballat en relació amb l'activitat dels murals de les llengües.

- Escola Ferran Sunyer

Es van confeccionar cartells amb la paraula *pau* en cadascuna de les 24 llengües d'ús familiar del centre i es van penjar en un espai de pas el dia 29 de gener. Els alumnes de cicle superior van fer murals a favor de la pau i contra la violència, on van incorporar les paraules dels idiomes apadrinats. El dia 30 de gener es van fer globus amb la paraula *pau* en cadascun dels idiomes apadrinats i es va fer un acte simbòlic de llançament dels globus.

L'Associació de Mares i Pares va organitzar també l'activitat 'Vine a berenar amb nosaltres', una mostra gastronòmica d'arreu del món amb cartells d'invitació en les 24 llengües, conferències sobre interculturalitat, tallers multiculturals (conta contes, llibres, balls, cançons, henna i informació sobre el xinès, àrab, etc.)

- Col·legi Urgell

Es treballa el projecte *Apadrinem una llengua* a infantil, primària i secundària a partir del mes de febrer.

Els alumnes elaboren materials adequats als diferents cicles: mòbils, murals, dossiers sobre les llengües, etc. El concert de primavera de l'escola es va dedicar a *Paraules i cançons del món*. Des de les tutories van elaborar una filmació en DVD de tot el procés de treball.

- Escola Ramon Llull

Va organitzar activitats per a cada nivell: jocs i cançons, vocabulari bàsic en les diferents llengües, l'arbre de les llengües dels alumnes, murals informatius de cada llengua, etc.

3.10 Conclusions

L'activitat ha estat ben valorada pel professorat participant. Ha tingut bona acollida entre els pares i els mestres i ha tingut el reconeixement institucional. El professorat participant ha exposat la seva experiència en diferents trobades i jornades professionals.

Alguns dels avantatges que el professorat ha assenyalat són:

- La llengua és element d'unió i convivència, eina d'integració
- Coneixement d'alumnes i mestres d'altres llengües
- Coneixement i acceptació de la diversitat
- Millor coneixement de l'alumnat
- Acostament a les cultures de la gent amb qui convivim i que ignorem
- Conscienciació i valoració de la diversitat de llengües
- Constatació que hi ha moltes llengües al món
- Descoberta de les llengües de l'escola
- Respecte, valoració dels companys que parlen altres llengües
- Implicació de les famílies
- Difusió entre les famílies que alguns col·lectius del centre tenen altres llengües
- Reconeixement positiu, augment de l'autoestima de l'alumne, que s'ha sentit més acollit
- Protagonisme dels alumnes i la família amb la llengua apadrinada
- Ajuda a la integració dels nousvinguts
- Cohesió de cada grup de l'escola
- Activitats engrescadores i motivadores per a nens i professors
- Afavoriment de la sensibilitat i la curiositat per la llengua
- Millora de la integració dels nousvinguts

Pel que fa a les dificultats, la principal ha estat la manca de temps per poder aprofundir en els continguts treballats.

3.11 Bibliografia i enllaços relacionats

La informació per organitzar les activitats s'ha extret de diverses fonts:

- Viquipèdia catalana i en altres llengües.¹¹
- Google (cerca del nom de la llengua).

¹¹ Trobareu l'enllaç a: <http://ca.wikipedia.org/wiki/Portada>.

- [Espai LIC](#) (llengua, interculturalitat i cohesió social del Departament d'Ensenyament).
- [Bloc de llengües de la nova ciutadania](#) (Servei de Llengües Estrangeres del Departament d'Ensenyament).
- Web de [Linguamón - Casa de les Llengües: Llengües del món](#).
- Web de [Linguapax](#).
- Portal de la [UNESCO](#).
- Web [2008 Any Europeu del Diàleg Intercultural](#).
- Exposició promoguda pel [CIEMEN](#) i el [GELA](#), '[Les llengües a Catalunya](#)' .

4. Activitats, exercicis

4.1. Anàlisi de l'activitat "Apadrinem una llengua".

Relacionarem aquesta activitat amb els aspectes de la dimensió plurilingüe que es treballen en el currículum escolar de Catalunya. Així, feu correspondre el número del contingut de la dimensió plurilingüe i intercultural que treballa cada activitat –no cal relacionar les activitats prèvies d'organització– (consulteu a l'annex 3 el document *dimensió plurilingüe i intercultural*, on trobareu els continguts numerats).

Activitats prèvies d'organització (fetes per l'equip docent)
<ul style="list-style-type: none"> • Elaboració d'una llista amb totes les llengües que parlen els alumnes de l'escola. Recull de dades a partir d'una enquesta passada a totes les famílies de l'escola.
<ul style="list-style-type: none"> • Redacció dels objectius i de la proposta d'activitat, per una petita comissió, traspàs al claustre i recull de suggeriments.
<ul style="list-style-type: none"> • Distribució de la llengua que apadrinarà cada classe. Criteri d'assignació de la llengua: la classe que tingui algun alumne de llengua familiar d'una llengua de la llista tindrà preferència, a l'hora de realitzar el cartell.
<ul style="list-style-type: none"> • Concreció de les tasques a fer per cada grup classe.
<ul style="list-style-type: none"> • Adequació de les activitats a cada nivell educatiu (per cicles).
<ul style="list-style-type: none"> • Acords del contingut dels cartells que configuraran el mural de les llengües: llocs on es parla, nombre de parlants, traducció de paraules al català, alfabet...

Activitats prèvies a l'exposició	DIMENSIO PLURILINGÜE I INTERCULTURAL
<ul style="list-style-type: none"> • Activació dels coneixements previs: conversa per recollir les diferents llengües que parlen els alumnes amb la seva família. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Presentació de la jornada de la pau, i de les tasques que s'encarreguen al grup classe. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Elaboració de notes a les famílies per sol·licitar la col·laboració en la recerca d'informació. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Recerca d'informació amb l'ús de les TIC. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Obtenció d'informació de fonts directes. Es convida a l'aula un pare o mare parlant de la llengua que treballa el grup, per tal de: <ul style="list-style-type: none"> - aprendre paraules d'aquella llengua, utilitzant una fonètica adequada. - escoltar contes, poemes, cançons en aquella llengua. - fer una petita entrevista. - descobrir algunes característiques de la llengua i del país d'origen. - recollir produccions escrites en l'alfabet d'aquella llengua. 	

...	
• Reflexió entre les semblances i diferències de la llengua treballada i el català.	
• Recull de manlleus: paraules que el català ha heretat d'aquesta llengua.	
• Disseny, planificació i elaboració del mural.	
• Elaboració d'una gran caps-cub representativa de la llengua que treballa cada classe. Es trien les paraules que s'escriuran a cada cara, i es decora la caps-cub.	
• Assaig i elaboració d'una cançó per a la Jornada de la Pau. Cada curs elabora una estrofa d'una cançó amb al·lusions a la pau, l'amistat, el respecte, la importància de les llengües. Es demana la col·laboració de les famílies per la traducció en la llengua apadrinada i la pronunciació.	
• Elaboració per part d'un grup-classe d'un DVD, recollint la informació del mural en la llengua de signes catalana	
• Elaboració de cartells petits amb una sola paraula (pau, amistat...) per penjar-los en els llocs de pas de l'escola.	
• Elaboració de cartells il·lustrats per part dels alumnes del Parvulari. Cada nen/-a triarà una joguina o animal que li agradi i el pintarà. Després n'escriurà la paraula en una de les llengües apadrinades (amb l'ajuda de pares i mares).	

Activitats de la Jornada de la Pau.	DIMENSIO PLURILINGÜE I INTERCULTURAL
• Muntatge de l'exposició, el mural de les llengües. Activitat conjunta entre els mestres de la comissió de festes i dos alumnes representants de cada grup classe.	
• Construcció de l'escultura-torre de les llengües. Cada grup-classe porta la caps-cub que ha dissenyat al pati. Quan sona una cançó en una de les llengües apadrinades, els nens i nenes que parlen aquella llengua porten la caps-cub al centre del pati. Entre totes les caps-cubs es va construint una escultura-torre de cubs multicolors.	
• Cantada de la corranda elaborada per tota l'escola, cada classe en fa una estrofa en la llengua apadrinada.	
• Visita guiada a l'exposició. Cada grup classe, per torns, visita l'exposició. Davant de cada mural hi ha dos alumnes del grup que ha apadrinat aquella llengua, i expliquen alguna característica sobre la llengua treballada.	
• Es conviden les famílies a la jornada. S'obre l'exposició i els alumnes canten la corranda als pares.	

Activitats complementàries posteriors a la <i>Jornada de la Pau</i> .	DIMENSÍO PLURILINGÜE I INTERCULTURAL
• Visites a l'exposició per fer una lectura comprensiva d'alguns cartells.	
• Elaboració de petits treballs de recerca a partir de les dades que es recullen als cartells: quines són les llengües més parlades a la nostra escola, quines llengües de les que hem apadrinat són les més parlades, recull de paraules del català que provenen d'altres llengües, equivalències entre diferents alfabetos...	
• Jornada de contes per als nens i nenes del Parvulari. Es convidarà els pares i mares de les llengües apadrinades a explicar un conte tradicional del seu país. Al llarg del conte els alumnes hauran de repetir una paraula o frase en la llengua d'origen.	
• Aprenentatge de cançons en diferents llengües.	
• Elaboració d'un arbre de les llengües familiars de l'escola.	
• Elaboració de les biografies lingüístiques dels alumnes.	
• Realització d'un <i>memory</i> dels manlleus del català respecte les llengües apadrinades. S'elabora material manipulatiu amb la paraula en català i la llengua d'origen de la qual prové. El material s'integra a l'exposició.	
• Converses en grup classe sobre la diversitat lingüística i cultural.	

Activitats d'avaluació	DIMENSÍO PLURILINGÜE I INTERCULTURAL
• Converses sobre el que s'ha après al llarg de les activitats, la jornada de la pau, i l'exposició.	
• El safari de les llengües familiars de l'escola. Activitat d'avaluació per al cicle mitjà i superior a partir d'un qüestionari.	
• La llengua apadrinada a la classe. Qüestionari sobre els continguts treballats adequat a cada grup classe (CM i CS).	
• Joc de preguntes i respostes a partir de la informació més significativa recollida a l'exposició, i de la treballada pel grup amb la llengua apadrinada. (Per a l'alumnat de CI).	

4.2. Exercici: Reflexionem sobre la interculturalitat i la gestió del multilingüisme.

En l'apartat anterior, hem analitzat en profunditat l'activitat "Apadrinem una llengua" a partir del que prescriu l'actual currículum d'ensenyament a Catalunya. Us proposem continuar analitzant-la, però ara a partir de com s'hauria de tractar, segons la vostra opinió, la interculturalitat i la gestió de la diversitat lingüística en un centre educatiu, és a dir, busquem una anàlisi crítica de la proposta didàctica. Per fer-la (màxim dues pàgines), us suggerim llegir primer aquests textos –els continguts dels quals no s'han de compartir

necessàriament–, que us poden servir de punt de partida a l'hora de fer aquesta anàlisi.

«El hecho de que un centro educativo sea o no intercultural no depende del modelo lingüístico (monolingüe, bilingüe, multilingüe) por el que opta, sino de la relación entre lengua escolar y contexto social, las actitudes lingüísticas de reconocimiento o exclusión y un enfoque comunicativo del aprendizaje de la lengua oficial como L2, por parte del alumnado de familia extranjera.» ESSOMBA, 2008 (pàg. 57)

«La presència simbòlica de la llengua és molt important. Assistir a una institució, en aquest cas l'escola, on estigui simbòlicament present la pròpia llengua, permet, entre altres coses, establir continuïtats entre el context escolar i el context familiar amb els enormes avantatges que això significa i, a més a més, significa també autoestima respecte a allò que és propi i autoimatge positiva, condicions ambdues per incorporar-se amb èxit a les activitats proposades per la institució.

Hi ha moltes maneres de fer present simbòlicament la llengua pròpia de l'alumnat. Alguns centres escolars donen la benvinguda a l'escola amb les diferents llengües que hi són presents; d'altres, escriuen els noms de l'alumnat de parvulari en el penjador amb el nostre alfabet i l'alfabet de la seva llengua; i, sobretot, totes les escoles que s'han plantejat aquesta qüestió mai no prohibeixen l'ús de la llengua familiar quan la utilitza entre si l'alumnat que la té com a pròpia.

Finalment, també hi ha altres maneres, com pronunciar exquisidament el nom de les criatures, utilitzar en la seva llengua salutacions d'arribada i de comiat, conèixer algunes característiques de les llengües presents, etc.» VILA, 2006 (pàg. 78)

«La interculturalitat tindria la pretensió de reconèixer i respectar les identitats i les diferències i, ahora, construir una societat pluralista i cohesionada, com un projecte de futur compartit. En aquest model intercultural són imprescindibles la llibertat i la igualtat, el diàleg, la negociació i una democràcia que respecti les minories.» BESALÚ, VILA, 2005 (pàg. 16)

«Davant la nova realitat educativa, l'escola, tota escola, necessita camps referencials clars, requereix models des d'on orientar i conduir les seves prioritats com a centre. (...) aquest marc de referència, davant d'un fenomen com la diversitat cultural de les nostres aules, l'han de constituir fonamentalment les mateixes característiques singulars de la societat d'acollida, que, com que és dinàmica, ha de poder evolucionar, si escau cap a aquell punt de referència que serveixi als nouvinguts per poder-s'hi identificar, i als autòctons per no deixar de reconèixer-se tal com són.» ROCA, 2007 (pàg. 42)

«... l'escola (al costat, és clar, de la televisió i dels grans mitjans d'informació i comunicació) continua essent també l'instrument més contrastat i persistent de

conformació de les consciències, d'adquisició d'hàbits i rutines, de legitimació de la cultura hegemònica i de la moralitat plausible, d'experimentació pràctica de la convivència i de gestió pacífica dels conflictes, de creació i enfortiment de la identitat nacional i ciutadana, de sedimentació de les bases que han de fer possible el diàleg, l'entesa i el respecte. I, si això és així arreu, ho és molt més encara en el cas de les nacions sense estat: en aquests casos, l'escola assumeix un paper d'extraordinari relleu en la definició d'aquesta identitat i en la vertebració d'una comunitat lliure i cohesionada.» BESALÚ, VILA, 2005 (pàg. 17)

4.3. Exercici: Elaboració d'una proposta

Us demanem que feu, individualment, una d'aquestes propostes:

a) Una seqüència didàctica, una activitat d'aula, una activitat interdisciplinària o una actuació de centre on hi hagi un reconeixement simbòlic de les llengües d'origen del vostre alumnat, una actuació d'ensenyament o d'incorporació en una pràctica educativa plurilingüe d'algunes d'aquestes llengües.

b) També podeu fer un protocol d'actuació en què quedi palesa la gestió de la diversitat lingüística en el un centre educatiu...

Aquest llistat només vol ser orientatiu i a voltes el que planifiquem pot incloure diverses opcions de les que us hem suggerit: per exemple, pot ser una activitat de centre que comporti un treball previ d'aula.

Bibliografia

ARENAS, J.; MUSET, M. (2008). *La immersió lingüística*. Vic: Eumo Editorial ("Documents", 45).

BARRIERAS, M.; COMELLAS, P.; FIDALGO M.; JUNYENT, M.C. UNAMUNO, V. (2009). *Diversitat lingüística. Construir centres educatius plurilingües*. Barcelona: Eumo Editorial / Fundació Jaume Bofill ("Conciutadania intercultural", 8) [en línia]. Disponible a:
<<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/501.pdf>>

BEIGE, M. (2006). *En el idioma materno y en sueco alternativamente. Lenguaje y desarrollo de conocimientos para niños y jóvenes plurilingües*. Estocolm, Liber Distribution.

BESALÚ, X.; VILA, I. (2005). "Consolidar la cohesió social, l'educació intercultural i la llengua catalana". A DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Caixa d'Eines núm. 1. (pàg. 6-33).

COELHO, E. (2005). *Ensenyar i aprendre en escoles multiculturals. Una aproximació integrada*. Barcelona: ICE Universitat de Barcelona – Horsori.

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. GENERALITAT DE CATALUNYA (2004a). *Pla per a la llengua i la cohesió social* [en línia].
<http://www.xtec.cat/lic/intro/documenta/pla_lic_nov_09.pdf>

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. GENERALITAT DE CATALUNYA (2004b). *Una aproximació a l'alumnat estranger de Catalunya* [en línia]. Disponible a:
<http://www.xtec.cat/lic/intro/documenta/aproximacio_llengues.pdf>

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. GENERALITAT DE CATALUNYA (2007a). *Currículum educació primària* [en línia]. Disponible a:
<<http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/index.php?module=Pages&func=display&pageid=2>>

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. GENERALITAT DE CATALUNYA (2007b). *Currículum educació secundària* [en línia]. Disponible a:
<<http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/index.php?module=Pages&func=display&pageid=7>>

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. GENERALITAT DE CATALUNYA (2007c). *Pla per a la llengua i la cohesió social. Annex 1: Aules d'acollida* [en línia]. Disponible a:
<http://www.xtec.cat/lic/intro/documenta/annex1_aules_nov_09.pdf>

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. GENERALITAT DE CATALUNYA (2007d). *Pla per a la llengua i la cohesió social. Annex 2: Protocol a seguir per a l'establiment de classes de les llengües i de les cultures d'origen de l'alumnat de nacionalitat estrangera en horari extraescolar* [en línia]. Disponible a:
<http://www.xtec.cat/lic/intro/documenta/annex2_protocol.pdf>

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. GENERALITAT DE CATALUNYA (2011a). *Estadística 2010-2011* [en línia]. Disponible a:
<http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Departament/Estadistiques/Estadistiques_anuals/Curs_2009_2010/Estadistica_0910.pdf>

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. GENERALITAT DE CATALUNYA (2011b). *Avenç de dades del curs 2010-2011* [en línia]. Disponible a:
<http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Departament/Estadistiques/Aven%C3%A7_dades_curs_2010_2011/ARXIUS/Av_dades_2010_2011.pdf>

ESSOMBA, M.A. (2008). *10 ideas clave. La gestión de la diversidad cultural en la escuela*. Barcelona: Editorial Graó.

FIDALGO, M. (2007). *Programes d'ensenyament de llengua materna per a alumnes d'origen estranger. El cas de Suècia*. Treball d'investigació en Llengües i Pobles: Oralitat. Programa de doctorat Lingüística i Comunicació (bienni 2006-07). Tutor: M. Carme Junyent i Xavier Laborda. Departament de Lingüística general, Universitat de Barcelona.

FIDALGO, M, MAYANS, P. (2011). *Diversity and school*. Estudi pendent de publicació.

FONS, M.; PALOU, J. (2010.) "Metacognició i relats de vida lingüística en els processos de formació del professorat. Anàlisi del relat d'una alumna". A ICE Josep Pallach (ed.). *Multilingüisme i pràctica educativa*. Girona: Universitat de Girona.

FONS, M.; PALOU, J. (2011). "Els relats de vida lingüística en els processos de formació dels docents". A: HERNÁNDEZ, F.; SANCHO J.M.; RIVAS J.I. (Coord.). *Historias de vida en educación: biografías en contexto* (pàg. 108-115). Barcelona: Esbrina-Universitat de Barcelona. [en línia]. Disponible a:
<<http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/15323/7/Historias%20de%20vida%20en%20Educaci%C3%B3n.%20Biografias%20en%20contexto.pdf>>

FUNDACC-IEC (2011). *Coneixements i usos del català a Catalunya el 2010: dades del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura* [en línia]. Disponible a:
<http://www.fundacc.org/docroot/fundacc/pdf/dieta_llengua.pdf>

GRÀCIA, L.; MAYANS, P. (col·laborador) (2009). *Llengua i immigració. La influència de la primera llengua en l'adquisició del català com a segona llengua*. Vic, Eumo Editorial.

IDESCAT. GENERALITAT DE CATALUNYA (2011). *Anuari estadístic de Catalunya* (2011) [en línia]. Disponible a: <<http://www.idescat.cat/pub/?id=aec>>

JUNYENT, M.C. (Coord.) (2005). *Les llengües a Catalunya. Quantes llengües s'hi parlen?* Barcelona: Universitat de Barcelona / Ediciones Octaedro.

JUNYENT, M.C. (Coord.) (2006). *Conclusions de la comissió Projecte lingüístic de centre*. A Consell assessor de la llengua a l'escola (p.13-30). Barcelona: Departament d'Educació i Universitats.

KAPLAN, R. B., BALDAUF R.B., JR. [Ed.] (2005). *Language Planning and Policy. Hungary, Finland and Sweden*. Vol. 1. Clevedon, Multilingual Matters.

MAYANS, A. (2010). *La diversitat lingüística en un centre educatiu de secundària: estudi de cas: l'Institut Damià Campeny de Mataró* [en línia]. Disponible a:

<http://www.gela.cat/doku.php?id=treballs_guanyadors_del_i_premi_pau_gines>

PRUNÉS, A., PÉREZ, M., GONZAÉLZ, A., FELIP, L. (2008). *Waramurungundi. La sostenibilitat i la diversitat lingüística a l'aula*. Barcelona: Rosa Sensat.

ROCA, E. (2007). "L'escola de la identitat, la diversitat, la inclusió i l'excel·lència". A RIERA, J.; ROCA, E. (Coord.). *Reflexions sobre l'educació en una societat responsable* (pàg. 31-56). Valls: Cossetània Edicions.

SECRETARIA PER A LA IMMIGRACIÓ (2008). *Pacte Nacional per a la immigració* [en línia]. Disponible a:

<http://www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%20tematics/05Immigracio/03Politiquesplansactuacio/02pactenacionalimmigracio/02continguts/Pdfs/Document_final_PNI_catala.pdf>

TORRES, M.; ALKUWAIFI, A. (2005). *Els llibres de la Nur. Català-Amazic*. Barcelona. Punt d'intercanvi.

VILA, I. (Coord.) (2006). *Conclusions de la comissió Nova immersió i canvis metodològics*. A Consell assessor de la llengua a l'escola (p.57-88). Barcelona: Departament d'Educació i Universitats.

Webgrafia

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. GENERALITAT DE CATALUNYA. Llengües d'Origen. Servei de Llengües Estrangeres: <<http://blocs.xtec.cat/llenguadorigen/>>

Espai LIC (llengua, interculturalitat i cohesió social del Departament d'Ensenyament):

<<http://www.xtec.cat/lic/>>

Bloc de llengües de nova ciutadania (Servei de Llengües Estrangeres del Departament d'Ensenyament):

<<http://phobos.xtec.cat/pluriling/novaciutadania.html>>

Web de Linguamón - Casa de les Llengües (Llengües del món):

<http://www10.gencat.cat/casa_llengues/AppJava/ca/diversitat/diversitat/index.jsp>

Web de Linguapax:

<<http://www.linguapax.org/>>

Portal de la UNESCO:

<http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=34325&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html>

Web 2008 Any Europeu del Diàleg Intercultural:

<<http://www.interculturaldialogue.eu/web/index.php>>

Exposició promoguda pel CIEMEN i el GELA, 'Les Llengües a Catalunya':

<<http://www.ciemen.org/expollengues/continguts.html>>

ANNEX 1
ALUMNAT DEL SISTEMA EDUCATIU A CATALUNYA
SEGONS LA NACIONALITAT
(CURS 2010-2011)

ESTAT	Nombre alumnes
Espanya	996.010
Marroc	45.398
Equador	15.489
Romania	10.353
Colòmbia	7.546
Bolívia	7.314
Xina	7.058
Perú	5.280
Argentina	4.889
Pakistan	4.358
República Dominicana	3.665
Gàmbia	3.061
Brasil	2.796
Itàlia	2.370
Xile	2.329
Uruguai	2.286
Índia	2.242
Rússia	2.174
Ucraïna	2.099
Hondures	2.045
Senegal	1.993
Paraguai	1.322
Veneçuela	1.279
França	1.273
Filipines	1.217
Bulgària	1.216
Regne Unit	1.190
Algèria	999
Portugal	953
Polònia	940
Alemanya	883
Cuba	861
Nigèria	757
Moldàvia	649
Bangla Desh	622
Andorra	571
Guinea	566
Països Baixos	541
Armènia	518
Estats Units d'Amèrica	501
Mali	485
Mèxic	461
Guinea Equatorial	436

Ghana	358
Geòrgia	340
Salvador, El	286
Bèlgica	247
Lituània	242
Camerun	182
Dominica	168
Mauritània	164
Egipte	155
Etiòpia	155
Suïssa	142
Bielorússia	132
Nepal	132
Nicaragua	117
Guinea Bissau	109
Irlanda	101
Guatemala	98
Suècia	93
Japó	86
Iugoslàvia	79
República Txeca	78
Congo	76
Hongria	74
Eslovàquia	66
Costa d'Ivori	60
Síria	57
Panamà	54
Costa Rica	52
Haití	52
Israel	51
Dinamarca	49
Letònia	49
Tunísia	49
República de Corea	47
Bòsnia i Hercegovina	46
Kazakhstan	45
Croàcia	41
Finlàndia	40
Àustria	38
Canadà	38
Burkina Faso	37
Albània	36
Austràlia	35
Líban	25
Sense nacionalitat	25
Turquia	25
Angola	23
Noruega	23
Tailàndia	23

Grècia	22
Iran	21
Iraq	18
Eslovènia	17
Jordània	16
Madagascar	16
República de Sud-Àfrica	16
Altres	15
Líbia	15
República Democràtica del Congo	15
Togo	15
Estònia	14
Níger	14
Rep. Democràtica Pop. de Corea	14
Sierra Leone	14
Moçambic	13
República Centrafricana	13
Uzbekistan	12
Cap Verd	11
Islàndia	11
Benín	10
Macedònia	10
Azerbaidjan	9
Indonèsia	9
Kenya	9
Malta	9
Mongòlia	9
Vietnam	8
Afganistan	7
Kirguizistan	7
Singapur	7
Aràbia Saudita	6
Nova Zelanda	6
Tanzània	6
Gabon	5
Libèria	5
Sri Lanka	5
Sudan	5
Taiwan	5
Xipre	5
Malàisia	4
Botswana	3
Saint Christopher i Nevis	3
Zàmbia	3
Bahames	2
Belize	2
Jamaica	2
Kuwait	2
Malawi	2

Maldives	2
Maurici	2
Mònaco	2
Papua Nova Guinea	2
San Marino	2
Seychelles i dependències	2
Somàlia	2
Unió dels Emirats Àrabs	2
Barbados	1
Bhutan	1
Burundi	1
Comores	1
Estats Federats de Micronèsia (EUA)	1
Laos	1
Lesotho	1
Luxemburg	1
Marshall, arxipèlag	1
Qatar	1
Rwanda	1
Saint Vincent	1
Salomó	1
Sao Tomé i Príncipe	1
Uganda	1
Zimbabwe	1
Total alumnat nacionalitat estrangera	158.184

ANNEX 2
LLENGÜES FAMILIARS ALUMNAT AULES D'ACOLLIDA
2009-2010

LLENGUA	Nombre alumnes
castellà	7284
àrab (2)	3089
xinès mandarí/putonghuà	1600
amazic (1)	1193
romanès / moldau / valac	853
urdú	673
panjabi	619
portuguès	482
soninké (6)	261
anglès	244
tagal	225
xinès cantonès o yuè xiang	217
rus	214
francès	208
wòlof	180
ucraïnès	133
búlgar	115
mandinga	108
polonès	101
ful (4)	98
bengalí	95
hindi	74
guaraní	71
wu (9)	60
twi (7)	59
alemany	53
bambara	53
zhuang	50
quítxua (5)	48
armeni	47
italià	40
georgià	37
neerlandès	25
min (8)	18
hongarès	17
nepalès	17
bielorús	14

bubi	14
fang	11
lituà	11
eslovac	10
gan	10
albanès	9
ioruba	9
turc	8
aimara	7
Escocès	7
japonès	7
paixtu	7
diola	6
moore	6
puthwari/pothowari	6
serbi / croat / bosni	6
sindhi	6
txec	6
coreà	5
crioll de Guinea Bissau (3)	5
gallec	5
grec	5
basc	4
letó	4
thai	4
caixmiri	3
cebuà	3
estonià	3
fante/fanti	3
saraiki	3
bassa	2
crioll de São Tomé i Príncipe	2
crioll d'Haití	2
danès	2
dioula/diula	2
gal·lès	2
hakka	2
islandès	2
mongol	2
suec	2
tàmil	2
amhàric	1

asturià	1
àzeri	1
bankon/douala	1
birmanà	1
calmuc	1
caló	1
edo	1
escocès	1
eslové	1
finès	1
ilocano	1
inibaloï	1
jahanka	1
konkani	1
kurd	1
malenké	1
maputxe/araucà	1
miskitu	1
nahua	1
osset	1
pampangà	1
persa	1
siwu	1
suahili	1
susu	1
tàtar	1
telugu	1
visaya	1

(1) amazic/(berber). Varietats: tarifit (rifeny), taqbaylit (cabilenc), taixelhit (chelha).

(2) inclou darija, egipci, siri

(3) crioll portuguès de Guinea Bissau/crioulu.

(4) ful/fula/fulfulde/peul/pulaar/poular/polar

(5) quitxua/runasimi

(6) soninké/sarakole/sarakule

(7) twi/aixanti/asante (inclou akan)

(8) Varietats de Fuzhou, Fujian i Taiwan.

(9) wu/ parlar de Zhejiang /quingtianès /wenzhouhuà)

ANNEX 3

DIMENSIÓ PLURILINGÜE I INTERCULTURAL **Llengua catalana, castellana i primera llengua estrangera** Fragment del Currículum d'Educació Primària (pàg. 55 i 56)

- 1) Valoració de la llengua com a instrument de comunicació, d'aprenentatge i d'aproximació a d'altres cultures i obertura a la diversitat de llengües i cultures del món.
- 2) Valoració de la llengua i cultura catalanes, a partir del coneixement i valoració d'altres llengües i cultures presents a l'aula.
- 3) Valoració de conèixer altres llengües que la pròpia per poder comunicar-se amb més gent, buscar informació a Internet, llegir textos.
- 4) Valoració de la pròpia identitat lingüística i de la riquesa que representa poder parlar més d'una llengua.
- 5) Actitud positiva d'interès i de confiança davant de la diversitat de llengües i cultures.
- 6) Acceptació positiva de l'altre, del diferent, de la diversitat lingüística i cultural i actitud receptiva cap a persones que parlen altres llengües i tenen altres cultures diferents i interès a comprendre-les.
- 7) Actitud crítica davant estereotips lingüístics i audiovisuals que reflecteixen prejudicis racistes, classistes o sexistes.
- 8) Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.
- 9) Consciència que hi ha famílies al si de les quals es parlen diverses llengües.
- 10) Consciència positiva i coneixement de la varietat lingüística (llengües diferents o varietat d'una mateixa llengua) existent en el context social i escolar, a partir de persones conegudes, anuncis, cançons.
- 11) Identificació de semblances i diferències.
- 12) Coneixement d'algunes llengües d'Espanya i valoració positiva de la riquesa que suposa aquesta diversitat.
- 13) Coneixement del fet que al món hi ha llengües molt diverses i que cada llengua té diferents regles.
- 14) Coneixement que hi ha escriptures diferents i que un mateix alfabet pot servir per a l'escriptura de diferents llengües.
- 15) Interès i motivació pel coneixement del funcionament de distintes llengües i comparar-les per observar semblances i diferències.

- 16)** Recerca, percepció i anàlisi de la realitat multilingüe i pluricultural de les famílies i l'entorn de l'alumnat (a partir de persones conegudes, anuncis, cançons, objectes, documents, rètols d'establiments) identificant semblances i diferències.
- 17)** Identificació en produccions de diferents llengües romàniques (o d'altres llengües) de paraules que s'assemblen, arriscant-se a trobar el significat usant estratègies de comprensió (hipòtesis, inferències).
- 18)** Coneixement d'algunes semblances i diferències en els costums quotidians i ús de les formes bàsiques de relació social als països on es parla la llengua estrangera i al nostre.
- 19)** Identificació de paraules de llengües diferents que s'assemblen i de la relació amb el seu significat.
- 20)** Percepció de les dificultats de comunicació amb persones que parlen altres llengües i plantejament de possibles solucions verbals i no verbals per resoldre les situacions.
- 21)** Identificació dels comportaments i rituals (sobretot socials, com les salutacions i els comiats) que són característics de la llengua estrangera.
- 22)** Ús de la llengua estrangera per expressar i manifestar sentiments i afeccions en situacions d'aula.
- 23)** Valoració positiva de les diferents activitats culturals i lingüístiques del centre en què s'utilitza la llengua estrangera i participació activa en aquestes.
- 24)** Valoració de les produccions tradicionals i actuals (rimes, cançons, contes, textos breus) de la llengua estrangera.
- 25)** Actitud positiva d'interès i de confiança davant de l'aprenentatge de llengües estrangeres per conèixer altres llengües i cultures.